

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET, FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNERREDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

INNEHÅLL:

L. D—N: »När jag var liten.» Några barndomsreminiscenser.
 E. v. P.: Settlementsidén förverkligad hos oss.
 Den kvinnliga järnvägspersonalens beklädnadsfråga.
 Litteratur: F. E.: The Englishwoman's Year Book 1900.
 H. RUTHERFURD RUSSELL: Vid skiljevägen. (Öfvers.)
 Från skilda håll.

SVECIA,

Olycksfall-försäkringsanstalten GOTHIA.

Afslutar olycksfallförsäkringar på liberalaste och tidsenligaste villkor.

Hufvudkontor: Regeringsgatan 3, 2 tr.

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.

Kontor: Regeringsgatan 3.

K. M. LUNDBERG
Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade Broderier på siden, kläde-, lår- och yllestammi, påsande för Dukan, Portlärer, Mattor, Kuddar, Severensgudkar m. m. Mönster uthyras. Begyrtitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

Bröderna Pahlmans Skrif-, Språk- & Handelsinstitut,
 Stora Vattugatan 2, 1 och 2 tr. upp, Söndagslek. 9—11 f. m.
 Fullständigt Handelsläroverk. Arskurser, Terminskurser, 3 mån.
 kurser samt kurser i släskilda ämnen. Undervisningen består af
 17 lärare. Anmälningar och upplysningar hvarje dag. Nya elever
 mottagas. Prospekt gratis på begäran. Skriftsittatet förtgår
 oförändradt. Söndagslekt. 9—11 f. m.

Ljullborgske Skolan

Största lager af

Duktyger,

Lakans- och Örngåttslärfter,
Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.

Specialité: **Damutstyrslar,**
hvilka förfärdigas å egen Sytelier och levereras fullt färdiga, märkta
och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG,
Stureplan.

De Ungas Tidning

utkommer med ett 16-sidigt nummer 2 gånger i månaden med undantag af Juni—Augusti, då endast ett nummer hvar månad utkommer.

De Ungas Tidning redigeras i kristlig anda och efter pedagogiska grundsatser på samma gång den vill vara verkligt ungdomlig, frisk, lättläst, omvexlande och intressant.

De Ungas Tidning kommer att på sitt program upptaga särskildt följande punkter: **I de ungas lifsfrågor,** korta, religiösa uppsatser, väckande och vägledande. **Böckernas bok,** vinkar och råd vid läsningen af vår bibel. **Strider och segrar** på missionsfältet, särskildt där svenska missionärer arbeta. **Berättelser och skildringar** från när och fjärran. **Från de ungas värld,** uppsatser, bref och notiser från de unga själfva. **Vida världen** och **Lek och allvar,** smått och stort, natur och konst från olika länder.

De Ungas Tidning bjuder på pristäfningar och tankeöfningar till både nytta och nöje.

De Ungas Tidnings första nummer i April blir ett konfirmandensnummer och det sista i december ett julnummer, båda i färgtryck och rikt illustrerade.

De Ungas Tidning kostar å posten 2 kronor, postarvodet inberäknadt. — Vid rekvisition å Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition af minst 5 ex erhålles tidningen för 1 kr. 50 öre pr ex. Rekvireras minst 20 ex. nedsättes priset till 1 kr. 25 öre pr ex. Dessutom hvar 11:te ex. gratis.

För 25 kronor fas alltså 22 ex.

Stockholm i Januari 1900.

Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition.

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, 54 Drottninggatan, 1 tr. — Allm. Tel. 48 16. Riks Tel. 27 62.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning (*Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4*),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Praktisk Trädgårds- och Hushållsskola för kvinnlig ungdom.

Vid **Tryserums Prestgård** i Norra Tjust, en (1) mil från Valdemarsvik, komma undertecknade att i början af April d. å. öppna en dylik skola. Kursen är beräknad för fem månader, eller till omkring 20 Sept. Undervisning meddelas såväl praktiskt som teoretiskt i allmän trädgårdsskötsel, såsom trädplantering, fruktodling, fruktkännedom (pomologi), blomsterodling inom hus och å fritt land m. m., samt hushållslära, husliga göromål, bakning o. d., och speciellt i användning af trädgårdsalstren, konservering, beredning af saft och fruktviner.

På samma gång insigt och praktisk färdighet vinnes i en hel del kvinnliga göromål, nödvändiga för ett välordnad, behagligt hem, kan kursen — enligt läkares utsago — med fog rekommenderas som ett rekreativmedel och ett tillfälle till stärkande af de fysiska kafterna.

Afgiften är **50 kr.** för månad. Prospekt och alla närmare upplysningar, som kunna äskas, erhållas omgående om bref därom adresseras till någon af undertecknade, adr.: *Vester Tryserum.*

Tryserum i Febr. 1900.

P. A. Arnman,
Kyркоherde.

Fru Anna Arnman.
(G. 95397)

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insänd periodisk litteratur 1 jan.—20 febr. 1900.

Svensk:

Eira n:r 1—3.
Folkskolans barn tidning n:r 1—8.
Helsevännan n:r 1—4.
Hemtrefnad n:r 1—7.
Hemåt n:r 1—2.
Idun n:r 1—7.
Jordmodern n:r 1—2.
Kyrklig tidskrift n:r 1—2.
Nordisk tidskrift n:r 1.
Nya bokhandelstidningen n:r 1—7.
Nya kyrkans tidning n:r 1.
Ord och bild n:r 1—2.
Saga n:r 1—2.
Skogvaktaren n:r 1.
Slöjdundervisningsbladet n:r 1.
Svensk bokhandelstidning n:r 1—7.
Svensk damtidning n:r 1—7.
Svensk lärartidning n:r 1—7.
Svensk musiktidning n:r 1—3.
Teosofisk tidskrift n:r 1.
Varia n:r 1.

Finsk:

Finsk Tidskrift n:r 1.
Nutid n:r 1.

Norsk:

Husmoderen n:r 1—5.
Nylænde n:r 1—3.
Urd n:r 1—6.

Dansk:

Bog og Naal n:r 1—2.
Kvinden og Samfundet n:r 1—5.
Kvindernes Blad 4 jan.—15 febr.

Tysk:

Blätter des Badischen Frauenvereines n:r 1—3.
Deutsche Hausfrauenzeitung n:r 1—8.
Die Frauenbewegung n:r 1—4.
Dokumente der Frauen n:r 20—23.
Monatsbericht des Vereins christlicher Lehrerinnen n:r 1—2.
Neue Bahnen n:r 1—4.

Engelsk:

The Englishwoman's Review n:r 1.
The Nursing Record n:r 614—620.
The Woman's Journal n:r 1—5.

Fransk:

La Femme n:r 1—3.
L'Humanité Nouvelle n:r 1—2.

”När jag var liten”.

Några barndomsreminiscenser.

Den historiska epok, som här ofvan är antydd, började någon gång på 50-talet. Det var — för att på fruntimmersvis indela tideräkningen efter modejournalen — i byxhålkarnas och krinolinernas gyllene tidsålder, den tid då små flickors sociala anseende beräknades efter bredden på »mameluckernas» hålbrosaderi och antalet och vidden af ens stärkeklolar. Ur denna dunkla tidsålder, där ett par bruna tygkängor med små stålspännen och en karneolsring, skänkt som födelsedagsgåfva af en tant, äro de enda fasta punkterna i minneas töckenhaf, dyker där upp ett annat minne, obeständare än tygkängorna och karneolsringen, men mycket mer skräckinjagande: den stora kometen 1858.

Jag ser ett litet flickebarn, med små bruna hårdt tilldragna hårkringlor vid öronen, sitta uppkrupen på bordet invid barnkammarfönstret, ängsligt stirrande på den underliga, lysande svansstjärnan, där den ritade sitt sneda streck på den mörka kvällshimlen. Det var jag själf, som satt och väntade på att världen skulle förgås. Ty att kometen betydde att världen skulle förgås, det hade vi barn fått inprentadt af jungfrurna och mjölkbudet ute i köket, och när som helst kunde det braka löst. Hvad världens undergång innebar, det hade vi ju inte riktigt klart för oss, utom det att det skulle börja med ett brakande och så skulle det komma en myckenhet eld och rök. Hur många nätter låg man inte vaken och väntade på att det där hemska skulle inträffa! Man *ville* inte titta ut genom fönstret på den otäcka kometen, men *måste* titta ändå. Där satt han med den lysande svansen efter sig lik en fastnad raket och skrämde inte bara småbarn utan många stora också från vettet. Hela min barndom förföljde mig minnet af detta fruktansvärda järtecken, ja äfven sedan kometen var borta, förde anblicken af den mörka, stjärnbestrodda natthimlen länge med sig idéassociationen af något hemskt och öfvernaturligt.

Det måtte ha varit året efter den stora kometen eller så omkring, som jag tog mina första steg på den lärda banan. Iklädd rent förkläde och rena byxhållkar samt bärande på armen en grön plyschpirat, innehållande det urval svensk litteratur, som redan i hemmet utgjort grundvalen till min bildning, nämligen katekesen, bibliskan och Svedboms läsebok, fördes jag vid min mammas hand fyra trappor upp i Brunkebergs hotell, och den läroanstalt, där min unga själ skulle få sin bokliga utdanning, öppnade sina portar för mig. Ett litet aflängt rum, lågt i taket och med ett enda högt sittande fönster, var lokalen; 4 à 5 små flickor, liksom jag iförda rena förkläden och med håret hårdt upprulladt vid öronen, samlade kring ett sybord, voro studiekamraterna; ett medelålders, temligen fetlagdt fruntimmer med stark tysk brytning, som man titulerade tant, var läroverkets stiftarinna, föreståndarinna och uteslutande lärarinna, allt i en person.

Du min gamla hedervärda, högt aktade och afhållna skolmamsell, med dina oberäkneliga lynnesskiftningar och dina hårda fingrar, jag vill icke lasta dig i din graf! Men o, för alla de tårar du har på ditt samvete, frampressade af de tyska deklinationer och franska irreguliera verb, som du lät gå löst öfver vårt grammatikaliskt fullkomligt oskolade barnaförstånd! Anmärkningar, betyg och lärdomsdiplom af hvad slag det vara månne ingingo ej i skolans plan, men där fanns en skamvrå. Hvem räknar alla de kvalfulla stunder tillbringade på detta nesliga ställe i sällskap med Lyths tyska grammatik eller Noël et Chapsal! Skamvrån var för öfrigt ej någon vrå, för så vidt man med detta ord tänker sig ett trängre, undanskymdt rum, utan den fria platsen nere vid dörrn, där delinkventen stod i ständig ångest att bli öfverraskad i sin förnedring af förste bästa inträdande.

Nej, jag vill icke lasta dig i din graf! Den humbug, som utmärkte ditt undervisningssystem, var omedveten humbug och det lärdomsmått du bibringade var det af tiden utstakade. Man räknade icke så noga med syntaxens efterlefnad i de dagarna och orden pedagogik liksom metod och disciplin voro okända begrepp, åtminstone i samband med de små mamsellskolorna.

Min skola åtnjöt för öfrigt det allra bästa anseende. Under årens lopp utvidgades elevantalet och steg till en cirka tolf. Det lilla rummet i Brunkebergs hotell utbyttes mot ett större i närheten, där det var bättre svängrum för armbågarna och — för skamvrån. Skolan besöktes bara af »fina flickor», ja vi räknade bland oss t. o. m. en stadsrådsdotter, och det ansågs i allmänhet både mer comme-il

faut och för lärdomen men befordrande att gå i en liten skola än i en stor. Af det senare slaget fanns det dessutom blott ett mindretal, Wallinska skolan »i stan», som för oss flickor som bodde »på norr» kom utom räkningen, Hammarstedtska skolan och kanske några andra.

Typiska för flickundervisningsanstalterna på 50—60-talen voro dock, som sagdt, de små mamsellskolorna, liknande den jag här beskrifvit. All undervisning sköttes af skolföreståndarinnan själf, från virkmönstrens uttagande och ritning efter planscher till tre lefvande språk, historia, aritmetik och alla exakta vetenskaper. Skolan omfattade *ett* rum och var inhyst kring *ett* bord, den ena klassen läste öfver medan den andra förhördes, grammatiken inhämtades utantill och utan skriftliga tillämpningsöfningar att tala om, användande af svenska språket vid konversationen var vid skamvråstraff förbjudet, geografi och historia voro äfven utantill-läxor, hvarvid stort afseende fästes vid siffror, i synnerhet de historiska årtalen, hvilka inlärdes i kronologisk följd, börjande med året 1, Jesu Kristi födelse, o. s. v. De årliga vårexamina framvisade emellertid de mest lysande resultat och mammorna sutto kring väggarna i stum häpnad öfver sina plantors obegripliga lärdom. Papporna togo, som kanske fallet är än i dag, döttrarnas undervisning mer legert, och jag minns aldrig att någon pappa var med på vår skolexamen.

Nu höra de kvinliga pedagoger, för hvilka min skoltant var en så typisk representant, till ett förgånget släkte. Må det hvila i frid. En blomma förtjänar det dock på sin graf. Visst var den lärdomsbyggnad, som med svett och vända restes i våra unga själar, uppförd på en mycket vacklande grund, och väl har den sedan behöft stödjas af mången mödosamt anbringad stötta för att ej alldeles ramla i stycken, men en och annan sirat prydde den dock, som trotsat tidens växlingar. Syntaxen spelte, som sagdt, ingen framstående roll vid undervisningen, men att förstå och läsa språken samt hjälpligt tala dem, det lärde vi oss, ja när vi utgingo ur läroverket vid 15 års ålder, voro vi mogna att omedelbart upptaga studiet af Jane Eyre på grundspråket. Och jag undrar just om nutidens skolflickor vid den åldern kommit mycket längre?

Äfven en annan sak förtjänar framdragas till de små skolornas ros. Öfveransträngning och ett betungande mångläseri hade de ej på sitt samvete. Vår fysiska utveckling motverkades således ej af något forcerande af de andliga förmögenheterna. Vi voro i allmänhet ett friskt släkte, och det fastän ordet hygien näppeligen ännu satts

i förbindelse med barnuppföstran vare sig i hemmet eller i skolan. Jag minns hur glödande jag brukade önska, att jag skulle få något litet ondt som förevändning att skolka skolan och hur man kelade med hvarje liten antydan till hufvudvärk. Men den som inte lade hyende under skolsjukan var mamma, och det var att i ur och skur traska i väg till skolan, skolpiraten på armen, den vadderade väderhufvan knuten under hakan och bottiner på fötterna. 50—60-talens mod var kanske ur skönhets synpunkt ej anmärkningsvärdt, men desto mer i praktiskt hänseende. Förkylningar och snufvor voro, tror jag, tack vare de långa byxorna, de stickade koftorna och de många kjolarna, ej så ofta förekommande. Och ändå kan man ej säga att krinolinerna, hvilka voro i alltjämt tilltagande dimensioner, som underplagg betraktade voro särdeles värmebefordrande.

Det kan väl hända att jag af en för en gammal människa ganska vanlig svaghet att hålla på den gamla goda tiden öfverskattar urkraften hos min barndoms barn, men ett kan jag med visshet konstatera: ordet *nervositet* hade ännu icke ingått i det allmänna språkbruket. Jag har till mitt förfogande en mycket vidlyftig korrespondens från 50—60-talen och något där bortom, där man följer hvar enskild individ i en stor barnskara från den första tanden till den stund man var färdig börja läsa för prästen, där hvarje skiftning i hvars och ens fysiska och moraliska utveckling på det utförligaste upptecknas, allt till en ogift, djupt intresserad kvinnlig släktings uppbyggelse, men ordet *nervös* nämnes ej en enda gång i förening med hälso- eller sjukdomstillståndet vare sig hos gammal eller ung. En liten flicka, som grät utan förklarlig orsak, kallades grinsill — möjligtvis androgs »mask» som en förmildrande omständighet, när humöret var på sned, men nervositet aldrig.

Lyckliga tid, då hvarken nervositet, hygien eller bakterier ingingo i ens medvetande! Då man i frid och ro fick genomgå sin familjemässling eller lilla charlakansfeberpidemi utan hälsovårdsnämndens eller desinfektionsbyråns inblandning. Och man dog inte mer för det. Jo koleran, för den hade man förstas respekt. Fastän på upphällningen gjorde den hemska gästen sig påmind allt emellanåt ännu på 50-talet. Men någon egentlig skräck ingaf den icke. Det berättades visserligen med sorg och beklagande om det eller det hastiga dödsfallet, om den eller den kända personen, som bortryckts på ett par timmar, men några försiktighetsmått, utom ett allmänt anläggande af maggördlar, vidtogos ej i familjerna. Barnen skickades i skolan och lifvet gick sin gilla gång.

Ja, så föga hade man begrepp om hvad infektion innebar, att det då så gouterade folknöjet »att se på lik», inte inskränktes, fastän det var koleran som bestod festföremålet. Så kommer jag väl ihåg, att mina äldre bröder en dag berättade, att de varit med barnjungfrun och sett på ett lik i huset bredvid. Det var en karl, som låg i en kista, och det var så vackert, rundt kring hufvudet hade han haft rosor och han hade varit alldeles blå i ansiktet, och så hade gossarna blifvit bjudna på konfekt. Karlen hade dött i kolera.

Diet var också ett främmande ord som man på 50-talet ej kände till i samband med barnavård. I en ämbetsmans familj med många barn var det på den tiden ej något ödslande med smöret. Äfven om vår mjölkurras påstående, att det hördes långt ut på gatan när det skrapades smörgåsar åt barnen i kunglig sekterns kök, kan anses förestafvad af hämbegär för några närgångna insinuationer rörande hennes mjölkflaskors nära beröring med vattnet i landsvägsdiket, det vissa är, att nutidens barn lefva kräseligt jämfördt med deras pappor och mammor. Biffstek t. ex. hörde jag aldrig nämnas i vårt hus, åtminstone inte i förening med barndieten. Ägg lika litet, en företeelse som var den länge efterlängtade påskaftonen förbehållen. Kornkaffe med ett smörbröd på morgonen, ett bröd med i piraten till skolfrukost, »brödsoppa» (varm mjölk och ibetadt hårdt bröd) eller ölost till kvällsvard, se där den vanliga morgon- och aftonmatsedeln. Té var något så fint att det endast bjöds på när det var främmande och på julafton, och jag kan ej påminna mig att chokolad förekom åt oss barn, annat än när man någon lycksalig gång bjöds af en farbror på ett konditori eller en söndagsmorgon fick följa med pappa till Novilla på Djurgården, den paradisiska vinterträdgården, där kanariefåglar flögo fritt omkring bland lagerträden och guldfiskar plaskade i en liten dam. Medan vi barn långsamt smuttade på den härliga bruna drycken, tömde pappa sin sodavattenflaska, ett af dessa för länge sedan afdankade glaskärl med rund botten, som af en outgrundlig naturlag voro skapade att inte stå för sig själfva.

Jag skulle inte ha ansett ofvanstående små kulinariska reminiscenser värda att framdragas, om de varit karakteriserande endast för min familj. Men jag tror, att de lika väl kunna, på några små variationer när, tillämpas på 50-talets stockholmsfamiljer i allmänhet, äfven de välbergade. Barn skulle väl äta sig mätta, men stark och fet mat borde undvikas, såsom befordrande för skrofler, mask,

ältan och andra gängse barnåkomor, nu bortlagda och ersatta med nya, i följd af den föränderlighetens lag, som allt både godt och ondt är underkastadt här i världen.

* * *

När jag jämför nutidens barn och *min* tids, måste jag i ett fall prisa de förra lyckliga. Inte för de oskrapade smörgåsarna, de oräknade äggen, bifstekarna och andra för våra barngommar okända läckerheter — ty jag tror nu ej att bifstekar och ägg skapa en människas lycka, knappast hennes hälsa — utan för alla tillfällen till utomhusnöjen, som erbjudas ungdomen. Jag har nämnt åtskilliga främmande ord, som nu hvarenda unge på fem år förstår, men som man förr i världen måste leta efter i »dictionären» för att få förklaring på; till dessa kan jag lägga orden sport och idrott. Lyckliga nutidsbarn med edra kälkar och sparkstöttingar, skridskor och skidor, för att ej tala om lawn-tennis och velocipeder! Hvad hade vi i stället? Jo, en kälke fanns nog i hvarje väl konditionerad familj, och till och med små flickor brukade frekventera kälkbacken vid Karl den trettondes torg eller någon fredligare backe vid en bakgata, men skridskosport var ensamt gossarna förbehållet. Annan utesport existerade helt enkelt inte. Jag tror aldrig jag haft ett par skridskor på min fot. Och det är lätt förklarligt. Hvilken förständig mamma skulle velat skicka ut sina små döttrar till de för hela allmänheten öppna skridskobanorna, uppskottade på Mälartorget eller invid Grefbron, där man var utsatt för gatpojkers krokben och knuffar och måste trängas med allt möjligt patrisk?

Nej, den kvinliga ungdomen och idrottslekar hade ingenting med hvarandra gemensamt. Vi voro inte därför några stuggrisar. Så snart läxorna voro lästa bar det af »i torget», där det tumlades om i ystra lekar. Carl den trettondes torg, som den tiden var ett enda stort sandhaf, utan någon tillstymmelse till gröna oaser, erbjöd i ännu högre grad än nu svängrum för hela horder af »jägare och hund»- och »hök och dufva»-lekande barn. Då tronade »bysten» i midten af sandhafvet i hela sitt oinhägnade majestät och det utgjorde kvintessensen af allt roligt att leka omkring den kungliga sockeln och rida på de kungliga lejonerna. Att detta nöje ägde det förbjudnas tjuskraft gjorde det så mycket mer gouteradt. När som helst kunde man nämligen riskera att bli bortkörd af den vid

den gula vaktkuren posterande skildtvakten, som hade till uppgift att vaka öfver att tillbörlig vördnad visades högtsalig konung Karl den trettonde och hans lejon.

* * *

Det människolif, hvarom det är minst att säga, är det lyckligaste, säges det. Huruvida samma regel kan tillämpas på en tidsperiod i historien, vill jag lämna därhän. Det vissa är att den tid, då jag och mina jämnåriga ännu traskade i skolan med pirat på armen och byxhållkar på benen och lekte »ta fatt» kring »bysten» i Karl den trettondes torg, var en lika händelsefattig som lycklig tid. Det förekom väl då också »frågor» och tilldragelser, som uppörde världen, men ej af den natur, att de uppskakade familjerna och inkräktade på det dagliga livvets lugna gång.

Af s. k. »historiska händelser» har jag upplefvat högst få. Oskar I:s död är egentligen i mitt minne förbunden med en svart barègeklädning med många volanger, ty en kungssorg då för tiden åstadkom en ännu mer genomgripande garderobsrevolution än i senare år, och det minsta barn kläddes i svart från topp till tå.

Karl den femtondes kröning den 3 maj 1860 minns jag tydligare. Vi hade ett fönster i vår pappas ämbetsverk vid Slottsbacken, och därifrån åskådade jag, bland ett halft dussin andra barn, inkilade mellan lika många stora, kröningshärligheten, d. v. s. den högtidliga processionen på väg till och ifrån Storkyrkan. Det var en strålande vacker dag, men något kylig och med stark blåst. Jag ser ännu framför mig vimplar och flaggor fladdrande mot en blå himmel och kungens mantel böljande för vinden. Där han red fram Karl den XV:de, på sin hvita häst och med guldkrona på hufvudet, syntes han mig som fekungen i sagboken i förkroppsligad gestalt. För öfrigt intar den svarte piprensaren i sin granna röda orientaliska uniform, klifvande högtidligt fram i processionen, ett lika stort rum i mina kröningsminnen.

Men det är sant, *en* verklig historisk »begivenhet» har jag varit med om, och den vill jag nu relatera.

Liksom det glada Paris sorglöst dansade på randen af revolutionens krater utan att ana det nära förestående utbrottet, så hölls en af de ödesdigra dagarna i början af mars 1864 barnbal i en familj på Järntorget. Par om par af ljusklädda, volangomfladdrade små flickor med håret i korkskruflockar nedåt ryggen eller inneslutet i sniljnet svängde muntert om med sina sammets-

bejackade kavaljerer. Då blir det i en hast oro i lägret. Någon kommer inrusande och ropar: »Det är uppror i stan!» Ett sorl som af brusande vatten höres utifrån.

Allmän rusning till fönstren. Hela torget är svart af folk. En spänning, som när man står inför en världshistorisk tilldragelse, griper sällskapet. Men första frågan är: »Hur skall man komma hem?» De af balgästerna, som bo på norr, måste ju passera de af en rasande pöbel uppfyllda gatorna. Man lägger råd, och beslut fattas att i slutet trupp verkställa öfvergången af Norrbro. Kvinnor och barn — utgörande tre å fyra jungfru, komma beväpnade med lanternor för att följa sitt småhärskap hem, samt lika många små baldamer, undertecknad en bland dem — bilda kärnan af truppen. Några handfasta unga män utgöra betäckning, och i denna ordning anträder man hemfärden.

Allt går lyckligt tills man uppnått Gustaf Adolfs torg. Ett ööfverskådligt haf af vildt skrånande medborgare fyller platsen och spärrar vägen. Schweizergardet, här den ståtliga, nu upplösta trupp, som bar det ädla namnet »Korfvarna», äro i fullt handgemäng med populacen. Är blodbadet redan i full gång, Bastiljen stormad?

Vår lilla kolonn sviktar ett ögonblick, men så slingrar den sig beslutsamt genom folkmassan. Ändtligen nås på bakgator och långa omvägar de respektive hemmen, och i Stockholms aflägsnare kvarter, som slumra i lycklig okunnighet om hvad som föregår i stadens hjärta, sprides i mångt hem den förbluffande nyheten: »Det är uppror i stan!»

Hvarje i Sveriges historia kunnig person förstår, att det här är fråga om de fruktansvärda marsoroligheterna 64, framkallade af de krigiska händelserna i vårt danska grannland. Dessa revolutionära rörelser upprepades sedan, som hvar man vet, ett par år i följd och lade en ny ödesdiger bemärkelse till den i vår historia så illa renommerade månaden mars. Men man aktade sig hädanefter för att gå på barnbal de dagarna i den svenska hufvudstaden.

* * *

Jag började mina barndomsreminiscenser med det stora himlafenomenet: kometen; om jag nu afbryter dem vid det politiska fenomenet: marsoroligheterna, har jag ju lyckats finna en liten historisk ram, lämplig att innesluta första afsnittet i den anspråklösa taflan: »när jag var liten».

L. D—n.

Settlements-idén förvärligad hos oss.

Settlements-idén... bara själfva uttrycket ljuder främmande för det stora flertalet här hemma i Sverige — hur mycket mer då dess innebörd. Icke desto mindre är det vårt hopp att denna tanke, som gjorts till en lefvande verklighet i England, Amerika, ja äfven Frankrike, inom kort skall blifva det också i vårt land. Men för att söka klargöra hvad därmed egentligen menas — låt oss för en stund förflytta oss till London, hvarifrån dessa s. k. settlements stamma.

Där i världsstaden — om någonsin — kan du lefva lifvet under de mest motsatta förhållanden. Ena ögonblicket t. ex. rör du dig i hertigarnas af Westminster eller Sutherland gemak bland de dyrbaraste konstskatter och en gästernas juvelprakt, som nästan bländar ögat; det andra åter står du ansigte mot ansigte med det mest skriande elände — ofta en följd af dryckenskap, sjukdomar och brott. — Men det är ej till ytterligheterna du vill komma, utan till denna väldiga massa, som kämpar, ibland kämpar förtvifladt för att ej dragas ned i den stora kvarnforsen. De hålla sig ofvan vattenytan, dessa tusenden och åter tusenden af arbetare och arbeterskor, som vilja göra rätt för sig, kosta hvad det kosta vill. Men hvad ha de då att offra? Jo, först och främst sin hälsa i fabriker och osunda arbetslokaler — och lider också ej kroppens hälsa, så tar själens ofta nog skada under den beständiga kampen för tillvaron. Man blir så bitter mot dessa lyckliga, som utan den ringaste egna förtjänst blifvit beskärda guld och rikedomar och således kunna få tillfredsställa ej endast krafven för dagen utan hvarje sin minsta nyck, under det en annan lefver sitt lif i det mest slitande arbete — under försakelser, hvilka dessa s. k. lyckliga helt säkert ej ens skulle kunna drömma om.

Men nu ha de vaknat, — vaknat med längtan att lära känna just dessa sina bröder och systrar, bland hvilka de ej blefvo födda — och med Arnold Toynbees — banbrytarens — exempel för ögonen har den skara vuxit allt större, som utbytt sina komfortabla hem i West End mot mindre bekväma i arbetarnas kvarter »in the East.» Att de till en början möttes med misstro, dessa »settlers», det kunde de ju så väl förstå, ty hvad hade väl de egentligen där att göra? Att »idka välgörenhet» bland människor, som stå på egna fötter, — det var ej deras tanke — lika litet som att söka göra proselyter för vare sig det ena eller andra kyrkosamfundet. Hvad de åsyftade var att söka komma arbetarna

nära — mänska mot mänska — vinna deras förtroende och ge dem sitt i utbyte, så att de gemensamt skulle kunna höja hela det distrikt hvori de lefde.

Och därvid stå vi inför en kolossal uppgift, som endast lyckas, tack vare de många samverkande krafter, som å ena sidan utgå från ett sådant väl organiseradt litet samhälle eller »settlement», å den andra från arbetarnas djupa led. Det är således ej endast den lärde mannen från Oxford eller Cambridge, som med sina populära föredrag »stiger ner till arbetaren» eller juristen, prästen och läkaren, som ge dem sina råd, eller musikern, som leder deras första stapplande steg in i tonernas värld.

Nej, också arbetarna själfva ha något, ha *mycket* att ge: klara, högsinta tankar i stora spörsmål, så för samhällets som den enskildes väl. Handlingens män ha de dessutom visat sig vara i nykterhetssaken, genom sina sjukkasse- och själfhjälpsföreningar, för att ej tala om den storartade kooperativa rörelsen, till hvilken $\frac{1}{8}$ af Englands befolkning numera slutit sig.

Liknande iakttagelser kunna vi till vår glädje göra äfven i vårt land. Ännu löpa dock de båda samhällsklasserna här för mycket i hvar sin strömfåra. Hur ytterst sällan komma de i beröring med hvarandra, hur jäser det ej ofta i de djupa leden mot denna s. k. öfverklass, hvars lif dock kanske ofta är långt mindre lyckligt än man tror! Du frågar dig på hvad sätt man kan möjliggöra en amalgamering, som du i England sett kan verka så förädlande på båda hållen. Män och kvinnor ur de mest bildade hemmen få intressen *öfver* sina egna; grofarbetaren finner ej längre smak för kroglifvet, hans sinne utvecklas alltmer för hvad som är skönt och stort och ädelt; han längtar alltmer att dricka ur den kunskapsklara källa, som ingen drägg har på botten. Biträdena i affärer, flickorna på syateljéer och fabriker längta äfven de att efter den tröttande arbetsdagen få sådan »recreation», som friskar upp såväl kropp som själ — och ej förslappar båda. Alla känna de, att de ha plikter att fylla mot sådana kamrater, som ha lägre kraf på lifvet. Att hvars och ens insats fordras för att kunna höja det stora helas nivå, det framstår allt klarare ju mera settlements-idén vinner anklång.

Och det är denna, som börjat arbeta sig fram på många håll äfven hos oss — bland annat genom den lilla föreningen »Studenter och arbetare». Vi behöfva ju lyckligtvis inga långa järnvägsfärder för att inom vår stad kunna råka hvarandra, behöfva i följd

däraf ej heller flytta från våra egentliga hem och — så att säga — arbeta under en storstads abnorma förhållanden.

Något sådant fordras ej af dig, som det en mr Herbert Stead gjort. Han har med hustru och sina små barn slagit sig ner i ett af de mest öfverbefolkade arbetarkvarteren^{*)}. För att försörja de sina arbetar han långt in på nätterna med skriftställeri — men har då också sina aftnar och hela söndagen till sina kära arbetares disposition. När vi senast i somras sågo honom, hade han fått sitt lilla kapells gamla kyrkogård förvandlad till en öppen plats, där hans vänner, som ej hade en grön fläck på många eng. mils omkrets, som bäst njöto af sin afton efter en sådan der ohyggligt het London-dag i juli. En liten musikkår af arbetare trakterade oss på blåsinstrument med några nummer, hvarpå ungdomen fick svänga kring så godt sig göra lät på den lilla plätten. Mödrarna med sina babies i armarna kantade murarna, kring hvilka grafstenarna stodo uppresta; — kulörta lyktor hade de själfva satt upp här och hvar — och en ljuskastare uppe på taket följde mrs Stead, hvar hon gick fram och språkade med än den ena, än den andra. Och mr Stead själf — han formligen strålade, han med — men det var också bara själ, hela mannen, så tärd och öfverarbetad såg han ut. Svaret på vår bön, att han måtte spara sig, var endast ett gladt: »If it's a short life, it's a merry one.» Det kändes hur han bars af en inneboende religiös hänförelse, genom hvilken han som föreståndare för »Robert Browning Hall Social Settlement» kunnat åstadkomma storverk.

Och likväl vilja vi ej framhålla detta som ett efterföljansvärdt exempel: att låta sitt ljus brinna med så väldig låga, att det slocknar i förtid. Men hvad som fordras af en hvar är att gifva så mycket man kan af sin tid och särskilda begåfning för det allmänna bästa.

En liten hemligt inbjudande klubb-lokal, där män och kvinnor ur skilda samhällsklasser kunna mötas för att lära känna och hjälpa hvarandra — det är det närmaste mål som föreningen Studenter och arbetare satt sig före. Det är, som vi velat framhålla, i främsta rummet genom den personliga insatsen hvar och en kan gagna saken. Helt fulltonig blir melodin först, det är vår tro, då mänskligheten kommit därhän att bilda ett enda organiskt helt, där visserligen hvarje lem har sin speciella uppgift att fylla, men där vi känna att hela organismen lider om en den minsta dess lem ej funktionerar rätt.

E. v. P.

^{*)} Med 115,000 inv. på hv. square mile.

Den kvinnliga järnvägspersonalens beklädnadsfråga.

En fråga med ofvanstående namn har nyligen förekommit i pressen. Hvad densamma rör sig omkring torde ej vara allom bekant, hvarför vi här meddela en kortfattad öfversikt af dess innebörd.

Enligt gällande aflöningsreglemente för statsbanorna skall all betjäning, *kontorsbiträdena* däri inberäknade, erhålla beklädnad in natura eller ersättning därför. De kvinnliga kontorsbiträdena, hvilka icke kommit i åtnjutande af de här anförda löneförmånerna, uppvaktade sistlidne november järnvägsstyrelsen med anhållan om beklädnadsersättning, en anhållan som dock blef afslagen. I en skrifvelse till k. m:t ha emellertid dessa kontorsbiträden öfverklagat detta styrelsens beslut.

Skrifvelsen har följande lydelse:

Till konungen.

Uti en i november nästlidet år till k. järnvägsstyrelsen ingifven skrift anhöllo undertecknade, kvinnliga kontorsbiträden vid statens järnvägar, att styrelsen ville fastställa den ersättning, som på grund af nådiga aflöningsreglementet för tjänstemän och betjante vid statens järnvägar den 15 oktober 1897 bör tillkomma oss i stället för beklädnad in natura, till 10 kr. i månaden, samt att styrelsen ville meddela föreskrift till vederbörande distriktsbefäl om utbetalande af samma ersättning, räknadt från och med år 1898.

Genom beslut den 21 nästlidne oktober har järnvägsstyrelsen förklarat berörda ansökning icke till någon dess vidare åtgärd föranleda.

Häröfver få vi nu i djupaste underdånighet anförda besvär.

Jämte det vi åberopa hvad vi till stöd för vår ansökning hos järnvägsstyrelsen anført, tillåta vi oss att i underdånighet fästa eders k. m:ts uppmärksamhet därå, att genom att beklädnadsersättning icke varder till oss utbetald, äro våra löneförmåner sämre än de för manliga kontorsbiträden i motsvarande löneklasser fastställda. Då aflönningen för kvinnliga kontorsbiträden är mycket låg, lägsta arvudet är 540 kr. och högsta 840 kr. om året, äger beklädnadsersättningen en betydelse, som under de nuvarande höga lefnadsomkostnaderna är ganska afsevärd.

Vi anhålla i underdånighet att eders k. m:t täcktes uppdraga åt järnvägsstyrelsen att genom vederbörande distriktsbefäl från och med år 1898 och allt framgent till oss utbetala beklädnadsersättning med 10 kr. i månaden.»

Ofvanstående besvärsskrivelse har remitterats till järnvägsstyrelsen, hvilken nu i ett till k. maj:t afgifvet utlåtande närmare motiverat sitt afslag af de kvinliga kontorsbiträdenas ansökan. Efter att ha anfört och utlagt vissa punkter i aflöningsreglementena, som kunna hänföras till ifrågavarande fall, formulerar styrelsen motivet för sitt afslag ungefär sålunda:

»Beklädnadsersättningen är mindre en aflöningsförmån än en ersättning för den personal, som under sin tjänstgöring måste vara iförd uniform, men icke erhåller uniformspersedlar i natura. Hvad de kvinliga kontorsbiträdena beträffar, är deras tjänstgöring af den beskaffenhet, att de genom densamma icke komma i sådan beröring med allmänheten, att de genom uniform behöfva särskildt utmärkas, hvarförutom det ej heller kunde anses vara med svensk åskådning öfverensstämmande att i statens tjänst anställd kvinna bure särskild uniformsdräkt.»

Vi dröja med att anställa några reflexioner i ämnet, tills k. m:ts slututlåtande fallit. Ännu låter detta vänta på sig.

Litteratur.

The Englishwoman's Year Book 1900, utgifven af *Emily Janes*, sekreterare i »The National Union of Women Workers of Great Britain and Ireland.»

Denna publikation vill vara en uppslagsbok inom alla grenar af kvinligt arbete i nämnda länder, från det ringare handarbetet till det vetenskapliga och konstnärliga, och utgifvarinnan uttrycker i företalet sitt hufvudsyfte med följande ord: »Jag vågar bedja de kvinnor, som köpa och använda denna bok, att mottaga den såsom ett uttryck af vår sträfvan efter vidgade vyer, såsom en hjälp i studiet af stora syften och såsom en öfersikt af hvad som i denna riktning blifvit uträttadt både nära och fjärran.» Som motto öfver den nya årgången har miss Janes satt ett österländskt ordspråk: »Med tålmod och ihärdighet och med en flaska söt olja hinner snigeln slutligen fram till Jerusalem», samt följande sentens: »Om kärleken är lifvets sötma, så är arbetet det salt, som gifver det sin must och hindrar dess förruttelse.»

Boken, som har en aktningssbjudande volym (omkring 350 tätt tryckta sidor), utgör ett talande bevis på hvilken betydande faktor kvinnoarbetet utgör inom Englands sociala och kulturella lif. Innehållsförteckningen upptager de mest skiftande ämnen.

Första afdelningen är ägnad åt kvinnlig uppfostran, ända från Kindergarten-ståndpunkten till de olika grenarna af universitetsstudier, tekniska skolor, slöjd, språkundervisning, aftonskolor m. m., samt redogör äfven för de böcker, tidskrifter och handböcker, som beröra nämnda ämnen. Förteckningen upptager en särskild skola för ekonomiska och politiska vetenskaper samt en annan för etik och social filosofi. Vi se bland annat i denna redogörelse för Englands skolväsen, att samskoleidén här ännu ligger i sin linda och att endast ett ringa fåtal samskolor ännu finnas i detta land.

De båda följande afdelningarna omfatta olika yrken och lefnadskall för kvinnor och utgör en redogörelse för såväl tjänarinns och fabriksarbeterskans arbetsvillkor och löneförhållanden, som för de banor, hvilka först i en senare tid blifvit tillgängliga för kvinnan, såsom arbete inom apotekar- och tandläkaryrket, trädgårdsarbete, mejeriskötsel m. m. Här lämnas noggranna redogörelser för de kurser och examina, som fordras för inträde i dessa senare yrken, liksom äfven för arbetstid och lönevillkor inom desamma.

Härpå följa särskilda afdelningar ägnade åt kvinnans arbete inom läkaryrket samt åt hennes plats inom litteraturen, de bildande konsterna, musiken och vetenskapen.

Ett utförligt kapitel är ägnadt åt sport, nöjen och sällskapslif. Sportafdelningen innehåller bl. a. utförliga redogörelser för kvinnans arbete inom djurvärlden, omfattande såväl djurskyddssaken i allmänhet som ock en otrolig mängd af kvinnliga klubbar för hundars vård och förädling. Man finner här uppräknade omkring 70 olika hundklubbar, en för hvarje upptänkligt slag af de eftersökta varianterna inom hundvärlden. Såsom en ännu större kuriositet kan nämnas att England ej håller saknar *kattklubbar* med presidentskor af hertiglig börd, komiterade med klingande namn, prisdomare inom facket, kattböcker, ja t. o. m. tidskrifter »which give Cat News», enligt den pikanta titelns ordalydelse. Med kändedom om detta kan det icke förvåna, att London äger särskilda hem och institutioner för vilsekomna och hungrande katter och hundar, hvilohem för hästar m. m. På tal om kvinnlig sport finna vi några mera ovanliga rubriker, såsom jakt, målskjutning, schackklubbar m. m.

Härpå följer ett kapitel om hushåll och familjeangelägenheter. Boken uppräknar hushålls- och matlagningskolor samt böcker i dessa ämnen, ger vinkar om hushållets skötande, om uppsättande af testamente, korrekturläsning, hälsovård, klädselfrågor m. m., m. m.

Nästa hufvudafdelning handlar om kvinnans deltagande i allmänna värf och upptager en lista öfver de allmänna uppdrag, som i närvarande tid anförtratts åt Englands kvinnor. Högst uppe på listan står: »Drottning och kejsarinna, Victoria», och därefter uppräknas där de kvinnor som i de förenade rikena eller deras kolonier innehafva anställning såsom inspektriser, sekreterare eller kommitterade inom kollegier, uppfostringsanstalter, fattigvård m. m.

Kvinnans verksamhet för filantropiska mål får likaledes sitt särskilda kapitel, liksom hennes arbete för nykterhetssaken, medan

en annan afdelning omfattar alla skyddshem och fromma stiftelser, som mottaga kvinnor af olika åldrar och stånd, barnhem och hem för unga flickor, sjuk- och konvalescenthem, stiftelser för blinda, döfstumma och sinnessvaga, bostäder och matställen för kvinnor, pensioner och ålderdomshem m. m.

Bokens sista afdelning är ägnad åt kvinnans arbete på det religiösa området. Inom såväl Englands kyrka som den katolska inskränker sig kvinnans religiösa verksamhet i regeln till barmhärtighetsverken, med undantag af evangeliets förkunnelse bland icke kristna folk i den yttre missionens tjänst. Såsom en egendomlighet kan dock nämnas, att den engelska kyrkan tillåter kvinnor att blifva kyrkvårdar (churchwardens). I likhet med förhållandena hos oss är det hufvudsakligen inom frikyrkorna samt de frivilliga sällskap, som vuxit upp inom kyrkan, där kvinnan fått sig tilldelad en mera yttre och aktiv verksamhet, och endast frälsningsarmén har i detta fall fullt likställt man och kvinna, så att inom densamma intet hinder möter för en kvinna att uppnå de högsta förtroendeposterna. Inom England har dock kvinnans arbete i det tysta, såväl för den yttre och inre missionen som för de fallnas och lidandes räddning, varit af stor och omfattande betydelse.

Boken afslutas med en redogörelse för de händelser, som under det förflutna året på ett eller annat sätt berört kvinnosaken inom England, jämte en dödslista öfver märkliga kvinnor samt en adresskalender upptagande namn och adresser på mera bemärkta personligheter inom landets kvinnovärld.

F. E.

Vid skiljovägen.

(Öfversättning.)

En själ skyndade ifrigt sin väg framåt — hon visste inte hvarför hon börjat sin vandring eller hvart hon gick. — Helt plötsligt kom en annan själ fram till henne och hviskade till henne:

»Kom! Låt oss följas åt. Jag längtar efter sällskap. Det är bättre att vara två än en. Säg, vill du?»

Hon samtyckte gärna, både därför att hon också längtade efter sällskap och därför att, när hon var ensam, kände hon sig ofta i hemlighet ängslig till mods. Så vandrade de då gladt framåt, sida vid sida. Och de voro så förtjusta i hvarandras sällskap, att de strax på stund högtidligen lofvade hvarandra att aldrig skiljas — aldrig — aldrig.

Strax därpå kommo de till ett ställe, där stigen delade sig. Han vände af åt höger och ropade förvånad efter henne.

»Nå hvad väntar du på? Hvar är du? Hvarför kommer du inte?
Men hon hade redan vikit af till vänster. Och hon svarade
förskräckt:

»Inte den vägen — gå inte längre! Stanna — jag besvär
dig. Det här är rätta vägen!»

»Nej — nej —», ropade han otåligt tillbaka, »hvad tänker
du på? Kom genast — det här är rätta vägen!»

Under tiden ströfvade de båda två vidare i motsatta riktningar

»Hvar är du?» upprepade hon andlöst och började gråta af
fruktan, då hon åter såg sig ensam. »O lämna mig icke! Har
du då glömt hvad du nyss lofvade, att aldrig öfvergifva mig.
Hvad du är grym!»

Nu voro de långt borta från hvarandra — de kunde knappast
se hvarandras ansikten — deras röster ljödo allt svagare och svagare.
Hans ord kommo tillbaka till henne som ett eko.

»Hvar är du? Du lofvade att alltid stanna hos mig — du
svor att aldrig gå bort — hur kan du vara så trolös?»

Hvad hade skilt dem åt? Ingen af dem kunde gissa det.
Likafullt fortsatte de ifrigt hvar sin väg. Det blef alldeles mörkt.
Snart tappade de helt och hållet bort hvarandra — i mörkret och
ensamheten nådde dem båda en suck, buren af vinden.

»Farväll!»

»Farväll!»

H. Rutherford Russell.

Från skilda håll.

Svenska Kvinnornas Nationalförbund uppvaktade miss Susan
B. Anthony på hennes åttionde födelsedag med följande adress, som här
meddelas i öfversättning:

Till Miss Susan B. Anthony!

Svenska Kvinnornas Nationalförbund har ansett såsom en kär plikt
och rättighet att sända uppriktiga och varma välönskningar till Miss Susan
B. Anthony på hennes åttionde födelsedag.

Tacksamma för hennes långa, energiska och framgångsrika arbete
för kvinnosaken, hoppas vi att hon må fortfarande länge få arbeta, genom
exemplet af sitt lif hjälpande och stödjande en ny generation af arbetande
kvinnor, för hvilken hon alltid skall framstå såsom den kraftiga ban-
bryterskan för sina systrars rätt.

De italienska kvinnorna ha hittills blott tagit ringa del i kvinnorörelsen. Men nu tyckes intresset därför ha vaknat desto lifigare, i ty att, efter hvad den väl underrättade kvinnotidningen *La Fronde* meddelar, kvinnoföreningar bildats i Milano, Turin, Genua, Neapel, Rom och Palermo. Saken har tagits från en mycket praktisk synpunkt. Fru Schiff, professor vid universitetet i Milano, har till kvinnorna i Italiens olika stater utsändt en rundskrifvelse innehållande en serie spörsmål angående deras andliga, moraliska, ekonomiska och fysiska förhållanden. Skrifvelsen och de svar som ingå äro ämnade att skaffa de italienska kvinnoföreningarna grundliga upplysningar, hvarpå de kunna stödja sina fordringar.

*

Det amerikanska läroverket för kvinlig ungdom i Konstantinopel är den enda institution, som erbjuder tillfällen till högre utbildning åt kvinnor af österns alla nationaliteter. Eleverna komma från ett område som sträcker sig från Bulgarien, Rumänien och Ryssland i norr till Egypten i söder och från Tigris' och Euphrats dalar i öster till Aten i väster. Läroverket startade sin verksamhet 1871. Öfver 120 kvinnor ha redan utexaminerats därifrån. Många af dessa bekläda höga och inflytelserika poster i olika delar af världen. Läroverkets språk är engelska. De öfriga språk, i hvilka undervisning lämnas, äro franska, tyska, latin, forngrekiska och nygrekiska, turkiska, bulgariska, armeniska och slaviska. Lärdomsnivån har gått i ständigt stigande, och läroverkets diplom godkännes af åtskilliga framstående universitet i Europa. Presidenten, doktor Mary Mills Patrick, har en noga kännedom om amerikanska och europeiska undervisningsmetoder.

*

Amerikansk kvinnostatistik. Doktor Seaver vid Yale University har rört upp en storm genom att publicera resultatene af en antropologisk undersökning, företagen vid Wellesley College och Oberlin College. Han hade kommit till den slutsatsen att västerns flickor ha större lungor, hals, bröst och höfter än österns. De senare däremot äro längre och smärtare samt ha större fötter. Denna sista uppgift har väckt en ofantlig sensation och kvinnorna i Boston ha inlämnat en petition om doktor Seavers afsättande.

*

Snörlifvet ämne för en doktorsdisputation. Vid universitetet i Paris har för en tid sedan en ung dam, m.lle Tylicka, offentligt försvarat en doktorsafhandling öfver det ganska originella ämnet; snörlifvet. Inför medicinska fakultetens höglärda professorer häfdade hon, att snörlifvet är ett klädesplagg, som skadar hälsan, emedan det trycker på kroppens viktigaste organ och hindrar deras verksamhet. Med hjälp af Röntgenstrålar, menade hon, har det blifvit bevisadt, att snörlifvet tränger tillbaka de 5-6 nedersta reffbenen, vållar rubbning i andhämtningsverktygen, blodomloppet och matsmältningskanalerna samt ger lever och njurar en oriktig form. Man kan också till en del tillskrifva snörlifvet den blodbrist, bleksot och magkatarr, hvaraf kvinnorna i allmänhet lida. — Som ersättning för snörlifvet föreslår den nya doktorn ett lifstykke af styft lärft, som sluter om figuren och endast når till midjan. Det är knäppt framtill och har fiskben i sidorna för att ge stöd åt bröstet.

*

Den bildade arbeterskans bostadsförhållanden.

Detta ämne är föremål för en tänkvärd artikel i den engelska tidskriften »The Englishwoman's Review». Som läsaren torde erinra sig, lämnade Dagny i somras en redogörelse för ett förslag, framkastadt på kvinnokongressen i London och som gick ut på uppförandet af ett mönsterhotell för bildade kvinnor, afsedt för 400 pensionärer, hvilka för en maximumkostnad af 15 shillings i veckan skulle komma i åtnjutande af ett hems alla förmåner och komfort. Det är mot denna plans lämplighet tidskriften uppträder med en bestämd gensaga. Den yttrar bland annat:

»Priset på kvinligt arbete har redan sjunkit så lågt, att det hos en hvar måste framkalla allvarliga bekymmer. Men låt det blott bli känt, att den bildade arbeterskan, tack vare särskilda, till hennes förmån vidtagna åtgärder, kan ställa sina lefnadskostnader billigare än alla andra, och följden skall bli att hennes lön faller i proportion. Den unga arbeterska, som förtjänat 26 sh. i veckan, skall ofördröjligen få sin lön reducerad till 20 sh. När nämligen arbetsgifvaren får klart för sig, att hans kvinnliga biträde i ett hem som det föreslagna kan lefva för 12 à 15 sh. i veckan, skall han naturligtvis som god ekonom räkna ut bästa sättet på hvilket han kan tillgodogöra sig dessa förträffliga inrättningar. Och hvad beträffar arbeterskan själf, om hon har tryggheten af ett billigt hem att stödja sig vid, skall hon frestas att taga emot den dåliga lönen, som hon nu måste afslå.

Men utom dessa faror medför här berörda välmående förslag äfven en annan, förlusten af kvinnans ekonomiska oberoende. De tillfällen till själförsörjning, som hittills stätt den bildade kvinnan till buds, har hon trots svårigheter och hinder af alla slag modigt vetat tillkämpa sig tum för tum, tack vare sin egen energi och duglighet. Nu uppträder en gammal fiende i en god väns gestalt — och förnyar det gamla anbudet: barmhärtighet i stället för rättvisa! Medan kvinnorna å ena sidan trakasseras med inskränkningar och förbud, skola de å andra sidan skyddas ända därhän, att de förlora alla möjligheter till en oberoende existens. De bindas vid några få yrken och få nöja sig med svältlöner, men i gengäld bygger man hem åt dem, där de skola härbergas och födas i öfverensstämmelse med deras löneförhållanden.

Hvar och en med erfarenhet måste erkänna, att utsikterna på den kvinnliga arbetsmarknaden äro långt ifrån ljusa. Men botemedlet vinnes icke med några välmående förslag, framkastade af en kortsynt filantropi. Hvad nutidskvinnan behöfver är likställighet inför lagen och likställighet i arbetsmöjligheter, rättighet att lösa sina egna problem och strida sina egna strider. Den ärliga fiende, som pålägger oss inskränkningar, är näppeligen farligare för vår välfärd än den missriktade välgörenhet, som föreslår godtgörelser. Någoting måste göras för den bildade arbeterskan, heter det. Men om den bildade kvinnan verkligen behöfde en sådan hjälp, vore hon i sanning föga värd. Det enda bistånd hon behöfver är hjälpen att lära sig hur hon skall kunna hjälpa sig själf!»

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET

18 Humlegårdsgatan 18
18 Götgatan 18
29 Drottninggatan 29

Fredrika-Bremer-Förbundets Jurist

lämnar åt kvinnor råd och upplysningar i
juridiska och ekonomiska angelägenheter.

Träffas å förbundets byrå

54 Drottninggatan, 1 tr.

Onsdagar kl. 1/2 11—11 f. m.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Stockholm, 54 Drottninggatan,

finnas anmälda kvinnliga arbetssökande såsom: lektionsgifvare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrifbiträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster, sjuksköterskor m. fl.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå 54 Drottninggatan mottagas anmälningar till inträde i Förbundets

Sjuk-kassa.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af Förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Anmälan.

Dagny utkommer **1900** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum**

för **munnens, tändernas och hudens vård** m. m.

På begäran af Aktiebolaget Barnängens Tekniska Fabrik har jag inköpt profver af några i handeln förekommande, koncentrerade munvatten: Vademecum, Dentolin, Stomatol, Gahnelit, Azymol och Aseptol och anställt jämförande undersökningar öfver deras förmåga att döda bakterier och att hindra bakteriers utveckling. Dessa undersökningar hafva skett under ensartade förhållanden för de olika munvattnen, såväl hvad beträffar munvattnens utspädningsgrad och temperatur som metoden för undersökningarne och de använda bakteriekulturernas motståndskraft.

Resultaten af dessa undersökningar framgå af nedanstående tabeller

I. 2 % lösning af munvattnen.

Vademecum dödade i regel Tyfusbacillen på 1 min., Difteribacillen på 1 min.
Dentolin » » » » » » » » » 1-2 » » » 2-3 »

II. 1 % lösning af munvattnen.

Vademecum dödade i regel Kolerabakterien på 1 min., Difteribacillen på 2 min.
Dentolin » » » » » » » » » 1 » » » 3-4 »
Gahnelit » » » » » » » » » 1 » » » 4 »
Stomatol » » » » » » » » » 1-2 » » » 4 »
Azymol » » » » » » » » » ej på ½ tim., » » » ej på 1 tim.
Aseptol » » » » » » » » » ej på 24 tim., » » » ej på 24 tim.

Stockholm den 11 Juni 1899.

Germund Wirgin,

Leg. Läkare, Amanuens v. Karol. Institutets hyg. afdeln.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11-4. Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10-4.

För hjälpsökande kl. 1/2 10-11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10-4.